

DANTE ALIGYERIYNING IOHIY KOMEDIYA ASARINI TAHLILIIY O'RGANIB

Kamoliddinova Dilnoza Shamsiddinovna

KIUT Samarqand filiali talabasi.

E-mail: kamoliddinovad383@gmail.com

Ilmiy rahbar: Zubaydova Nilufar

Annotatsiya: Dante Aligyeri Florensiya, 1265-yil 21 maydan 20 iyungacha Ravenna, 1321-yil 13 yoki 14 sentyabr 1 Florensiyalik yozuvchi, shoir va siyosatchi. "Sommo shoiri" yoki "oliy shoir" sifatida tanilgan, u italyan tilidagi birinchi va eng muhim shoir sifatida qabul qilinadi. 1802—1885-yillarda yashab o'tgan fransuz yozuvchisi va shoiri Viktor Gyugo inson tafakkuri "daholikning yuz darajasini belgilaydi" deb ta'kidlab, Danteni misol qilib keltirdi. G'arb adabiy ongiga bag'ishlagan kultida tengsiz bo'lib, zamonaviy adabiyot uning qudratli ta'siriga singib ketgani ham uning buyukligidandir.

Bir davrda u Dantening asosiy asarlaridan biri bo'lgan "La Divina Commedia" ("A Divina Comédia") deb nomlangan she'riy va falsafiy nasriy she'rini yozdi. Commedia zamonaviy italyan tilining asosi sifatida paydo bo'ldi va o'rta asrlarda dunyoni tushunishni yakunladi.

Jovanni Boccaccio bu asarni dastlab "Komediya" deb ataganidan keyin "Divina" deb o'zgartirdi. Yangi nom qo'shilgan birinchi nashr 1555 Dolsening nashri edi.

U Florensiyada tug'ilgan, u yerda umrining ko'p qismini surgunga qadar o'tkazgan. Uning tug'ilgan joyidan to'g'ridan-to'g'ri jismoniy ajralishdan ko'ra og'irroq edi ota-onasi uni tashlab ketishdi. Shunga qaramay, uning g'ayrioddiy sevgisi va ko'rish qobiliyati uni o'z davrining eng muhim mutafakkiriga aylantirdi.

Kalit so'zlar: Dante Aligyeriy, Florensiya, madaniy meros.

KIRISH

Dantening tug'ilgan yili haqida rasmiy ma'lumotlar yo'q. U may oyining oxiri va iyun oyining o'rtalarida egizaklar belgisi ostida tug'ilganligini xabar qiladi. Eng ishonchli ma'lumotnoma 1265 yil 25 may sanasi. Dante, aslida, uning haqiqiy ismi Durantening qisqartmasi.

U muhim Florensiya oilasida tug'ilgan uning familiyasi aslida Alagyeri edi siyosiy jihatdan Guelf partiyasiga florensiyaliklarning boshqa fraktsiyasi: Gibellinlar bilan kurashda ishtirok etgan siyosiy ittifoq. Guelflar yana "oq guelflar" va "qora gilflar" ga bo'lingan. Dante "Do'zax" asarida XV asda uning oilasining ildizlari

Qadimgi Rimda borligini aytmoqchi, garchi eng qadimgi qarindoshi haqida Dantening o'zi "Jannat" kitobida XV asrda eslatib o'tgan bo'lsa ham. Cacciaguida do Eliseu, ko'pi bilan 1100 yilda yashagan bo'lardi.

Uning otasi Alighiero di Bellincione "oq guelf" edi. Biroq, Gibellin partiyasining Montaperti jangidagi g'alabasidan keyin hech qanday qatag'on sodir bo'lmadi. O'z dushmanlarining bunday e'tibori, shubhasiz, oilaning obro'sini bildiradi.

Dantening onasi Bella degli Abati deb atalgan, bu ism biroz izohlangan, chunki bu "abbotlarning go'zalligi" degan ma'noni anglatadi, garchi Bella Gabriellaning qisqarishi bo'lsa ham. U Dante besh-olti yoshida vafot etdi. Aligvero tezda Lapa di Chiarissimo Cialuffiga uylandi. Bu nikoh haqida ba'zi tortishuvlar mavjud, ba'zi mualliflar, o'sha paytda, beva qolganlarning nikohi bilan ko'tarilgan qiyinchiliklar tufayli, ikkalasi turmushga chiqmasdan birga bo'lgan deb taklif qilishgan. Dantening ukasi Franchesko va uning singlisi Tana (Gaetana) undan tug'ilgan.

O'n ikki yoshida, 1277 yilda uning oilasi Messe Manetto Donatining qizi Gemma bilan turmush qurishni o'rnatdi, bu o'sha paytda ham tartib, ham yoshda keng tarqalgan amaliyot edi. Marosim alohida ahamiyatga ega bo'lib, notarius ishtirokida juda rasmiy sharoitda bo'lib o'tdi. Dantening Gemmadan bir necha farzandi bor edi. Ma'lum bo'lishicha, odatda, taniqli odamlar bilan shoirning ko'plab taxminiy farzandlari paydo bo'lgan. Ehtimol, Yakopo, Pietro va Antoniya uning farzandlari bo'lgan. Antoniya opa Beatriz ismli rohibaning odatini oldi. Jovanni ismli boshqa bir kishi ham a'zolikka da'vo qilgan, ammo surgunda Dante bilan birga bo'lganiga qaramay, bu da'voga nisbatan shubhalar mavjud.

Bonifas tezda Florensiyaning boshqa vakillarini qaytarib yubordi va Rimda faqat Danteni saqlab qoldi. Biroq, 1301-yil 1-noyabrda Charlz Valua qora tanli Guelflar bilan Florensiyaga kirdi, ular olti kun davomida shaharni vayron qildilar va oq fraksiya tarafdorlarining ko'p sonini qirg'in qildilar. Keyin qora tanli Guelflarni qo'llab-quvvatlovchi hukumat o'rnatildi va Cante dei Gabrielli di Gubbio Podesta shahardagi eng nufuzli oilalar tomonidan tayinlangan davlat xizmatchisi etib tayinlandi. Dante Florensiyada ikki yilga surgunga hukm qilindi, bundan tashqari, katta pul jarima to'lashga majbur bo'ldi. Hali Rimda papa o'sha erda qolishni "taklif qildi" va o'sha paytdan boshlab u chetlangan deb hisoblandi. Jarimani to'lamagani uchun u abadiy surgunga hukm qilindi. Ammo, agar u Florensiya askarlari tomonidan asirga olingan bo'lsa, u qatl qilinardi va tiriklayin yoqib yuboriladi.

Shoir Oq Guelflarni hokimiyatga qaytarish uchun bir nechta urinishlarda qatnashgan Florensiyada bir necha xiyonat tufayli ularning barchasi muvaffaqiyatsizlikka uchradi. Dushmanlarining muomalasidan achchiqlangan Dante sobiq ittifoqchilarining harakatsizligidan ham qayg'uga tushdi. U o'shanda birgina a'zosi bo'lgan partiya mansub ekanini e'lon qilgan edi. Aynan o'sha paytda u 100 ta

qo'shiqdan iborat bo'lgan, har biri 33 ta qo'shiqdan iborat bo'lgan uchta kitobga "Jahannam", "Poklik" va "Jannat" bo'lingan "Ilohiy komediya" she'rini yaratishga kirishdi. birinchi kitob, uning 34 ta qo'shig'idan birinchisi faqat kirish qo'shig'i sifatida ko'rib chiqiladi.

U Veronaga bordi, u erda Bartolomeo Della Skalaning mehmoni edi. U Sarzanaga Liguriya ko'chib o'tadi va keyin u Lukkada madam Gentukka bilan birga yashagan, deb taxmin qilinadi, u uni iliq kutib oldi bu haqda keyinroq Purgatorio XXIVasrda 37da minnatdorchilik bilan tilga olinadi. Ba'zi manbalarda 1308-1310 yillar oralig'ida Parijda bo'lgan bo'lardi, deb da'vo qiladi. Boshqa, unchalik ishonchli bo'lmagan manbalarda esa, u Oksfordga borgan bo'lar edi.

1310 yilda Lyuksemburg qiroli Genrix VII asrda Italiyaga bostirib kirdi. Dante unda qasos olish imkoniyatini ko'rdi. U unga bir nechta italyan knyazlariga ochiq xatlar yozgan, unda u qora Guelflarning kuchini yo'q qilishga zo'ravonlik bilan undagan. Din va shaxsiy masalalarni aralashtirib, u o'z shahriga ilohiy g'azabni qo'zg'atdi va Xudoning noroziligining asosiy maqsadi sifatida o'zining eng qat'iy shaxsiy dushmanlarini ko'rsatdi.

Florensiyada Baldo Aguglione quvg'inda bo'lgan Oq Guelflarning ko'pchiligini afv etdi va ularning qaytishiga ruxsat berdi. Biroq, Dante Genrix VII asrga yozgan maktublarida qora tanlilar uchun ruxsat etilgan chegaralardan ancha oshib ketgan, shuning uchun uning qaytishiga ruxsat berilmagan.

1312 yilda Genri Florensiyaga hujum qilib, "qora Guelflar" ni mag'lub etdi. Biroq, Dantening tadbirda ishtirok etishi mumkinligi haqida hech qanday dalil yo'q. Ba'zilarning aytishicha, Dante chet ellik bilan birga o'z shahriga hujumda qatnashishdan bosh tortgan. Boshqalar esa, uning nomi "oq guelflar" ning o'zlari uchun bezovta bo'lib qolgan, shuning uchun uning o'limining izlari zudlik bilan avlodlar uchun o'chirilgan deb taxmin qilishadi. 1313 yilda Genrixning o'limi bilan Dantening o'z shahrini yana ko'rish umidi so'ndi. U Veronaga qaytib keldi, u erda Verona Lordi Kangrande I della Skala unga xavfsiz farovon va ehtimol farovonlikda yashashga ruxsat berdi.

1315 yilda Florensiyani Ugucione della Fadjiuola shaharni nazorat qilgan harbiy ofitser) barcha surgun qilinganlarga amnistiya qilishga majbur qildi. Dante kechirilishi kerak bo'lganlar ro'yxatida edi. Biroq, ular ma'lum jarima to'lashlari va birinchi navbatda, o'zlarini jamoat tartibini buzuvchi sifatida ko'rsatadigan diniy marosimda ishtirok etishga rozi bo'lishlari kerak edi. Dante bunday xo'rlanishni rad etib, surgun qilishni afzal ko'rdi.

Ugucione nihoyat Florensiyani mag'lub etganida, Dantega tushgan o'lim jazosi qamoq jazosiga almashtirildi, faqat bitta shart bilan u Florensiyaga borishi va hech

qachon shaharga kirmasligiga tantanali ravishda qasamyod qilishi kerak edi. Dante bormadi natijada, o'lim jazosi hukm qilindi.

Foydalanilgan manbalar:

1. <https://uz.wikipedia.org>